

Mitropolitul Sofronie Miclescu

Sofronie Miclescu R.P.M. scribit

† Dr. NESTOR VORNICESCU
MITROPOLITUL OLȚENIEI

UNDE-I TURMA
ACOLO-I ȘI PĂSTORUL
PARTICIPAREA MITROPOLETULUI
SOFRONIE MICLESCU,
LA ÎNFĂPTIREA UNIRII
PRINCIPATELOR ROMÂNE
1859

J. 26/07/1985

EDITURA MITROPOLIEI OLȚENIEI
CRAIOVA - 1984

Deputații pontași din Adunarea Ad-hoc a Moldovei,
numiți de Mihail Kogălniceanu „Temelia casei”

9

**PREZIDAREA ADUNĂRII ELECTIVE
DIN MOLDOVA
LA 5 IANUARIE 1859**

După susținerea aproape în unanimitate a programului unionist în cadrul Adunărilor Ad-hoc, atât la Iași cât și la București, *Unirea* se considera — după expresia chiar a reprezentantului de la Iași al Austriei, Gödel Lannoy — «*un fait accompli*».

În primele luni ale anului 1858, Comisia de informare a Puterilor garante, care păstrase permanent legătura cu mitropolitul Sofronie Miclescu, președintele Adunării Ad-hoc de la Iași, a trecut la întocmirea documentelor pe care era însărcinată să le prezinte Conferinței ce urma să se întrunească la Paris în 1858. În luna mai s-au deschis lucrările Conferinței, care avea să elaboreze o convenție privind organizarea «definitivă» a Principatelor Române. Reprezentantul Franței, Walewski,

fiind și președintele reuniunii, a propus din nou Unirea Principatelor Române. S-au acceptat stipulații cu un cert sens «unionist» în schimbul menținerii unei separații politico-administrative — cu un caracter evident efemer.

Românii așteptau cu încredere hotărîrile diplomaților din cadrul acestei Conferințe, ale cărei lucrări au continuat cu intermitențe pînă în august 1858¹.

Unirea se săvîrșea de fapt prin voința nestrămutată a întregului popor român. Conferința de la Paris a constituit un cadru legal european, un imbold în luptă românilor pentru înfăptuirea Unirii².

Rezultatul Conferinței de la Paris era considerat drept «un aranjament care putea duce la unitatea deplină, într-un viitor apropiat», românilor revenindu-le continuarea acțiunilor menite a concretiza realizarea statului național modern.

În temeiul art. 49 din Convenția de la Paris, au fost înlocuiți cai-macamii în funcție prin cite o căimăcămie «colectivă», alcătuită din cite trei reprezentanți în fiecare din cele două țări. În Moldova, Nicolae Conachi-Vogoride a predat căimăcămia lui Anastasie Panu și Vasile Sturdza, reprezentanți ai partidei naționale și Ștefan Catargiu, boier conservator³.

La Iași au început pregătirile pentru convocarea Adunării elective. Noua «căimăcămie» scrie un mesaj către mitropolitul Sofronie, arătând că se apropie săvîrșirea actului solemn al alegerii domnitorului, act «la a cărui îndeplinire fiecare trebuie să vie cu spiritul liber de orice înrîurare și cu inima curată...». Se subliniază că «Inaltul Arhipăstor al țării are o misie mare și sfîntă, aceea de a chema lumina cerească în cugelele alegătorilor, de a dezlega de jurămîntele cu care ar putea fi împovărate prin vicleana umeltire de partid și de a le insufla mintuitoare simțiri a nepărtinirii și a datoriei către patrie»⁴. Si subscrișii ac-

1. Dan Berindei, *Epoca Unirii*, București, 1979, p. 67—70 și Ștefan Pascu, *Făurirea Statului național unitar român*, vol. I, București, 1983, p. 142. În cadrul acestei Conferințe, în sprijinul Unirii noastre au pledat Prusia, Sardinia și mai ales Franța și Rusia, prin reprezentanții lor: contele Walewski și contele Kisseloff.

2. Ștefan Pascu, *op. cit.*, p. 143.

3. Dan Berindei, *op. cit.*, p. 73—76.

4. Scrisoare din 10 decembrie 1858, *Acte și Documente*, VII, p. 1286.

«Alexandru Ioan I»
(după C. Popp de Szatmari)

tului — A. Panu și V. Sturdza — solicită mitropolitului Sofronie să binevoiască «a le da arhipăstoricească împreună-lucrare în acest moment, care va fi pentru Moldova începutul unei epoci de fericire și de moralitate sau izvorul unui larg șir de calamități»⁵.

Pentru toate acestea, caimacamii arată și solicită: «Rugăciunile și arhipăstoriceasca Voastră binecuvântare sunt astăzi mai mult decât totdeauna trebuitoare, pentru a reașeza pe alegători în neașternarea cugetului lor. Binevoiți, Prea Sfințite Părinte, a da cuvenitele voastre ordine ca, în zilele de 14, 16, 17 și 18 decembrie, cînd au să se săvîrși alegerile, să se oficieze un Te-Deum la toate bisericile și să asiste autoritățile locale împreună cu alegătorii, și să se citească în ființa lor arhipăstoriceasca dezlegare a jurămîntelor cu care ar fi legați către o partidă sau către alta»⁶.

Răspunsul și dispozițiile chiriarhale date de mitropolitul Sofronie nu au întîrziat. Chiar a doua zi, în 11 decembrie 1858, Mitropolitul scria către Căimăcămia Moldovei⁷: «mai înainte încă de a începe guvernul actual» lucrările sale de pregătirea alegerilor de deputați, a rînduit oficierea unor neconitenite rugăciuni prin sfintele biserici, rugăciuni prin care se cheamă lumina cerească în cugetele alegătorilor, și insuflarea mintuitoarelor simțiri a nepărtinirii și datoriei către patrie — cum solicită și adresa Căimăcămiei. Apropiindu-se acum momentul alegerilor de deputați «și după îndemnul ce ne-a făcut înalta Căimăcămie» a lăcră împreună, va acorda arhierească dezlegare de jurămîntele celor ce au putut fi impovărați «prin uneltiri de partid»; se va oficia slujba

5. *Ibidem*. Cei doi caimacamii, «în a căror inimi Dumnezeu poate citi», asigură pe mitropolitul președinte că sunt hotărîți a pune cea mai mare silință spre a privi gheea și a conduce operațiile electorale pe calea adevărată a nepărtinirii și a dreptății; însă bunăvoiea lor nu ar fi îndestulă dacă n-ar avea totodată și puternicul ajutor ce reclamă ei astăzi de la Mitropolit, «în numele patriei și a moralei lui Hristos».
6. Mai arată caimacamii că «părinteștile cuvinte ale Păstorului sunt singure în stare de a reduce în calea dreaptă turma rătăcită» (subl. n. † N. V.). «Ele singure pot, în fața altarului, să întărească credința către Patrie a celor ce s-ar fi depărtat de dinșa prin ademeniri egoiste și a pătrunde adînc inimile alegătorilor de sfinta datorie ce au astăzi să împlini către Nația care le-a încredințat soarta și viitorul ei».
7. *Acte și Documente*, VII, p. 1292—1293.

Te-Deum-ului în toate bisericile, de față fiind autoritățile și alegătorii și cu acest prilej se va citi dezlegarea. Cheamă pe iubiții săi fii în Iisus Hristos, pe arhipăstorii, să vină fiecare «cu duhul slobod de orice în-

Adunarea Electivă a Moldovei, din 5 ianuarie 1859, alege ca domn pe
Alexandru Ioan Cuza (pictură de M. Cămăruț)

riurire și cu inima curată» la îndeplinirea marelui act al alegerilor de deputați, iar el, în calitatea duhovnicească și ierarhică de arhipăstor, îi «dezleagă pe oricare ar fi legat la vreun fel de abateri în asemenea lucrare». Roagă fierbinte harul lui Dumnezeu să întărească tuturor credința către patrie celor ce s-ar fi îndepărtat de dinsa «prin vreun fel de ademenire abătută» și a pătrunde adinc inimile alegătorilor de sfânta

datorie «și chemare ce au astăzi a îndeplini către nație, care le încredințează soarta și viitorul ei» pentru Unire⁸.

După ce s-au făcut aceste dezlegări, a urmat convocarea Adunării elective și apoi deschiderea lucrărilor acestui for duminică, a patra zi de Crăciun, 28 decembrie 1858, avind ca președinte provizoriu pe Petrachi Roset Bălănescu. Mitropolitul Sofronie propusese — fiind perioada sărbătorilor de Crăciun —, lucrările Adunării să înceapă după Bobotează, dar pentru că se pregătise totul și Căimăcămia nu putea amâna deschiderea lucrărilor, Înalțul ierarh arată: «nu putem să oprim această voimă a Căimăcămiei și îndată ce sănătatea ne va ierta (îngădui), vom păsi și prezida Adunarea». Căimăcămia își exprimă părerea de rău că din cauza ostenelelor sfintelor slujbe Mitropolitul nu poate prezida deschiderea Adunării și roagă să binevoiască a orândui cele de cuvînță pentru oficierea Te-Deum-ului⁹.

A doua ședință a avut loc miercuri 31 decembrie, a treia, vineri 2 ianuarie 1859, a patra, sămbătă 3 ianuarie. Mitropolitul Sofronie Miclescu a prezidat ședința din 4 ianuarie, dumincă¹⁰ și istorica ședință din 5 ianuarie 1859, cînd Adunarea s-a pronunțat pentru alegerea colonelului Alexandru Ioan Cuza, domnitorul Unirii de la 1859.

8. Această scrisoare — *Carte de dezlegare* s-a tipărit în «Monitorul Oficial», nr. 17 din 18 dec. 1858, împreună cu Rezoluția Căimăcămiei din Moldova: «Aceasta, precum și circularele alăturate, pe de o parte prin telegraf, se vor împărtăși îndată la toți protoiereii de prin ținuturi, comunicindu-se de birourile telegrafice și la autoritățile ținutale, spre a se conforma și a afișa circularele spre obștească știință. Totodată se va publica în «Monitor» adresa Căimăcămiei către Prea Sfîntia Sa, răspunsul de față și una din circulare și cu poșta se vor expedui în original circularele la adresele lor» (*Acte și Documente*, VII, p. 1294).
9. Dim. A. Sturdza și J.J. Skupiewski, *Acte și Documente relative la Istoria Renașterii României*, vol. VIII, (1858—1859), București, 1900 (se abreviază: *Acte și Documente*, VIII), p. 164—165.
10. Duminică 28 dec. 1858 s-a oficiat mai întii un Te-Deum, tot în biserică «Sfîntul Nicolae Domnesc» din Iași — vechea catedrală a Moldovei, unde se oficiase și cînd s-au început lucrările Adunării Ad-hoc din 1857, pregătitoarea Adunării elective de acum pentru Unire. Apoi, deputații, printre care se găsea și colonelul Alexandru Ioan Cuza, s-au întrunit în sala mare de ședințe a Adunării. Secretarul de stat a dat citire Mesajului de deschidere, a anunțat că «Înalț Prea Sfîntia Sa Părintele Mitropolit este împiedicat, din cauza ostenelelor sfintelor slujbe, să prezida Adunarea» și a fost poftit cel mai în vîrstă dintre deputați, Petrachi Roset Bălănescu, a ocupa provizoriu scaunul președintelui. S-au discutat mai întii probleme organizatorice care se impun la începutul desfășurării lucrărilor pentru alegerea domnitorului (*Acte și Documente*, VIII, p. 188). La a doua ședință, în 31 dec. 1858, prezidată provizoriu de același, s-au discutat în continuare probleme

Duminică 4 ianuarie, în Adunarea electivă intrunită sub președinția mitropolitului Sofronie, s-a citit mai întii, după obicei, procesul-verbal al ședinței anterioare și s-a adoptat. S-a dat apoi citire multor petiții privitoare la înscrierea sau radierea petiționarilor din lista candidaților la domnie. «Se citește comunicația Căimăcămiei pentru înscrierea colonelului Al. Cuza în lista candidaților la domnie»¹¹. Se prezintă apoi o

de organizare, validarea unor mandate și s-a constituit Adunarea de 52 deputați (*Ibidem*, p. 189). În 2 ian. 1859, s-a organizat a treia întrunire sub aceeași președinție provizorie. La apelul nominal făcut de secretarul Nicu Catargiu au răspuns 55 membri — trei fiind absenți: Mitropolitul Sofronie, vornicul Grigorie Balș și logofătul Ștefan Catargiu. La această ședință se discută absența incidentală a Mitropolitului de la președinția Adunării elective și s-a luat hotărîrea ca o comisie alcătuită din V. Alecsandri, L. Roset și M. Kogălniceanu să discute cu mitropolitul Sofronie și să-l invite să venă și prezida lucrările Adunării elective (*Acte și Documente*, VIII, p. 231 și 233—235). Lucru ce s-a și întâmplat începând cu ședința din ziua de duminică 4 ian. 1859. Lipsa mitropolitului Sofronie Miclescu de la primele ședințe ale Adunării elective a fost «incident regretabil» — cum l-a numit în ședința a treia scriitorul Vasile Alecsandri. Era vorba și de unele situații dificile, de care Mitropolitul nu putea să nu țină seama în vremea eforturilor prounioniste. Încă de la 1 noiembrie 1858, caimacamul conservator Șt. Catargiu refuzase să semneze procesele verbale ale Căimăcămiei, iritat de înlocuirea unor cîrmuitori de ținuturi, probabil tot conservatori ca și el. Șt. Catargiu ținea la domnie. El scria mitropolitului Sofronie despre faptul că s-ar fi comis «ilegalități în listele electorale pentru Adunarea electivă» și că Mitropolitul, ca președinte al Adunării trebuie să adopte anumite măsuri. La 21 dec. 1858, Șt. Catargiu a fost înlocuit de cei doi Caimacamii din partida națională, cu Iancu Cantacuzino. La 20 dec. 1858, caimacamii V. Sturdza și A. Panu împreună cu secretarul de stat A. Fotino, scriau mitropolitului Sofronie relativ la data începerii lucrărilor Adunării. Pentru că data stabilită coincidea cu sărbătorile Nașterii Domnului și după «propunerea Inalt Prea Sfîntiei Voastre nu se poate face deschiderea Adunării, Căimăcămia se unește cu propunerea de a se amâna deschiderea Adunării la 28 decembrie și prin urmare Vă roagă ca în calitate de președinte al Adunării, să binevoiți a regula cele de cuviință...» (*Ibidem*, p. 104—105). Desigur că ei cunoșteau și celelalte situații create de Șt. Catargiu, care încercase să exercite presiuni asupra Mitropolitului pentru a paraliza tendințele partidei naționale. «Încercarea lui Șt. Catargiu — desigur indemnătat de Gödel Lannoy — de a folosi pe Mitropolit în lupta sa cu ceilalii doi caimacamii nu are pînă la urmă succes» (Dan Berindei, *Introducere la Documente privind Unirea Principatelor*, Vol. II, Rapoartele Consulatului Austriei din Iași (1856—1859), București, 1959, p. LIV).

11. Adresa Căimăcămiei nr. 5 din 4 ianuarie 1859: «Prin scăpare din vedere, netrecîndu-se în lista candidaților la domnie pe colonelul Alecu Cuza, care posedă toate calitățile cerute de art. 13 din Convenție, Căimăcămia cu onor poftește pe onorabila Adunare de a lua în cuvenita băgare de seamă dreptățile colonelului Cuza și a-l înscrie între candidații la domnie» (*Acte și Documente*, VIII, p. 321).

propunere a deputaților M. Kogălniceanu și alții, propunere în care se conchide :

„Înainte de a proceda la o deliberatie privitoare la aplicarea convenției din 7/19 august, Adunarea declară că cea dintâi trebuie, după

«Votul de la 24 ianuarie 1859»

(Tablou de Th. Aman)

cum și dorința cea mai aprinsă a poporului întreg este tot Unirea Principatelor Moldova și Valahia...».

¹¹⁰ În continuare se discută «dista civilă» a viitorului domnitor și «se incuviințează»¹².

În istorica zi de 5 ianuarie 1859, ședința Adunării elective se deschide sub președinția mitropolitului Sofronie. După citirea apelului se prezintă textul procesului-verbal al ședinței trecute. Deputatul C. Hurmuzachi dă citire textului-proiect de mulțumiri către Puterile garantă; în acest text s-au menționat și memorabilele zile de 7 și 9 octombrie 1857, cînd Adunările Ad-hoc din Moldova și Muntenia au cerut în unanimitate Unirea Principatelor. Se dă citire apoi adresei trimise de deputatul N. Şuțu, care absentind din pricina stării sănătății sale declară că își dă votul pentru colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Sosind momentul solemn, președintele Adunării elective a Moldovei, mitropolitul Sofronie, se ridică și declară: «Ziua pentru a se alege domnitorul țării a sosit!»

Înaltul chiriarh rostește apoi Cuvîntul următor:

«Această Adunare, menită pentru a fi legislativă, se găsește întrunită astăzi numai spre alegerea Domnului Țării. Nu mă îndoiesc, iubiții mei compatrioți, că fiecare dintre dumneavoastră prețuiește cît de importantă este această operație și în ce grad viitorul țării se află legat de rezultatul ei.

Mai înainte de a păși în lucrare, eu rog pe milostivul Dumnezeu ca să ne lumineze și să ne povătuască, spre a nimeri cu votul nostru pe acela dintre candidați care mai mult merită încrederea obștească și ale cărui legături cu țara chezășuiesc mai mult priincioasele cugetări ale sale către compatrioți.

¹¹¹ Așadar, fiecare povățuit de al său cuget, îndeplinească chemarea sa cu depunerea votului pentru această alegere, care, potrivit cu înțelesul Convenției, trebuie neapărat să ia sfîrșit în ședința de astăzi!».

Ascultînd solemna exhortație, la sfîrșit Adunarea strigă de trei ori: «Trăiască Mitropolitul!»

¹¹² Președintele Adunării, mitropolitul Sofronie dă citire formulei de jurămînt-intrebare pentru deputați:

«Jurați că, în votul ce veți da, nu veți fi povătuși de nici o privire de interes personal, de nici o indemnare sau înrîurire streină, de nici o părtinire și că nu veți avea dinaintea ochilor voștri decât binele Principatelor Unite și viitorul Nației Române?».

12. Ibidem, p. 304—308.

Apoi, fiecare deputat fiind chemat nominal, se apropie de biroul prezidențial, sărută Evanghelia și Sfinta Cruce și rostește în auzul tuturor :

«Jur, și Dumnezeu să-mi fie întru ajutor!»

După aceste emoționante momente solemnne, Mitropolitul coboară la biroul provizoriu așezat în mijlocul sălii, însoțit de vicepreședinte și de doi secretari.

Din întregul număr al deputaților se trag la sorți patru scrutători și anume : Milu, I. Pruncu, L. Catargiu și I. A. Cantacuzin. Apoi toți deputații, chemeți de secretarul N. Catargiu, nominal după ordinea alfabetică, unul după altul se apropie de birou, «votează în glas mare și înscrie votul în rubrica respectivă a tabloului alegerii».

Ca președinte, Mitropolitul votează la sfîrșit și rostește apoi următorul Cuvînt :

«Aceasta este ziua care a făcut-o Domnul

Să ne bucurăm și să ne veselim întru ea!» (Psalm CXVII, 24)

Au trecut sute de ani, iubișii mei compatrioți, de când Moldova pierduse dreptul său de a-și alege pe Domnul stăpînitor. Acum, când mila lui Dumnezeu s-a pogorât peste țara aceasta ca ploaia pe pămînt, insuflind în inimile prea puternicilor împărați ai Europei (cărora se cuvine din parte-ne adîncă mulțumire) și a căror numai aducere aminte face fericit pe un popor, am cîștigat iarăși drepturile noastre.

Zic dar cu Proorocul că «**Aceasta este schimbarea dreptei Celui Prea Înalt**» (Psalm CXVII, 15—16 și Daniel II, 21); și, precum în anul trecut am zis : «**Unde este turma și păstorul**, iarăși mai repet același cuvînt și împreună cu toată Adunarea, votez și subscriu pentru colonelul Alexandru Cuza, pentru Domnul stăpînitor al Moldovei!»

Apoi, scrutătorii, numărind voturile, au găsit unanimitatea de 48 voturi pentru colonelul Alexandru Cuza și Adunarea pășește la subscrierea următoarelor acte :

1. Actul care constată alegerea de Domn, făcută în persoana lui Alecu Cuza.

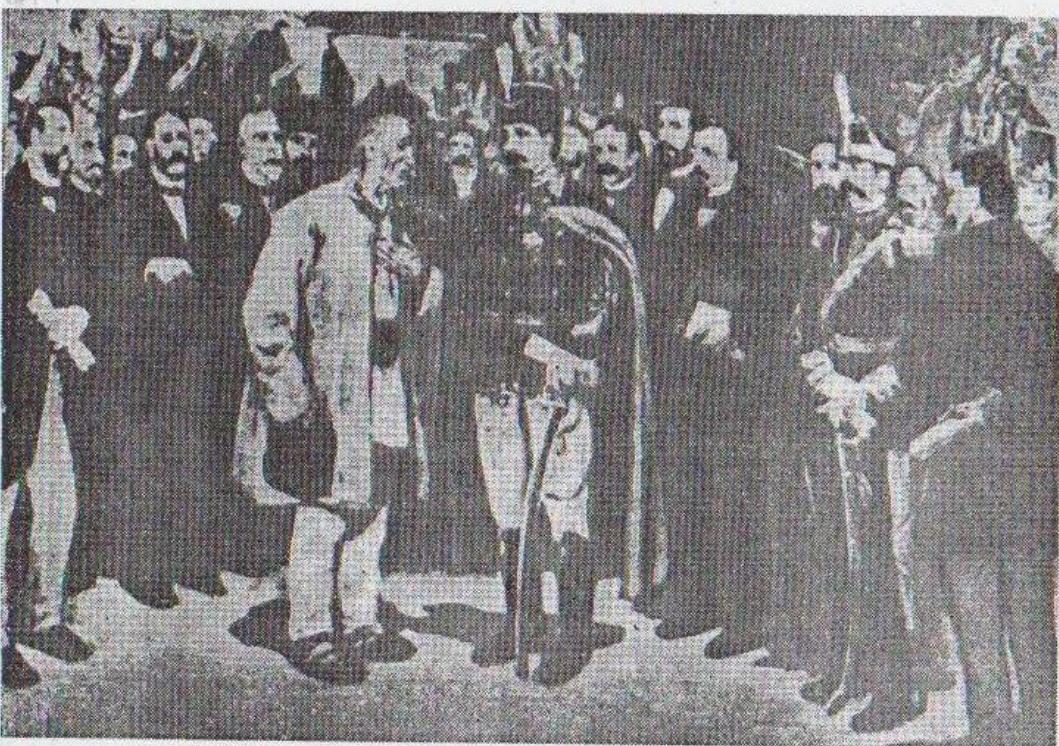
2. Notificația din partea Adunării generale a Moldovei către Sultan, privind alegerea Domnului.

3. Împărtășirea făcută Locotenentei prințiere despre alegerea Domnului, subscrisă de mitropolitul Sofronie și de secretari.

După subscrierea actelor alegerii, Înalțul arhipăstor, mitropolitul Moldovei Sofronie Miclescu se ridică — și împreună cu el deputații și

publicul — și proclamă cu glas mare pe colonelul Alexandru Ioan Cuza *Domn al Moldovei!*

După invitarea ce i s-a făcut de către președinte, Alexandru Cuza merge la tribună și face următorul jurămînt în fața Adunării :

Cuza Vodă și Moș Ion Roată
(Tablou de D. Stoica)

«*Jur, în numele Prea Sfintei Treimi și în fața Tării mele, că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele Patriei, că voi fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei, că în toată domnia mea voi privileghea la respectarea legilor pentru toți și în toate, uitînd toată prigonirea și toată ura, iubind deopotrivă pe cei ce m-au iubit și pe cei ce m-au urit, neavînd înaintea ochilor mei decît binele și fericirea Nației Române! Așa Dumnezeu și compatrioții mei să-mi fie întru ajutor!».*

Președintele Adunării, mitropolitul Sofronie, înmînează domnitorului Alexandru Ioan Cuza actul prin care se constată alegerea sa, notificăcia către Sultan și împărtășirea către Locotenенța princiară¹³.

13. Ibidem, p. 340—345; D. A. Sturdza, *Insemnatatea europeană a realizării definitive a dorințelor roșite de Divanurile Ad-hoc în 7/19 și 9/21 octombrie 1857...*, Extras

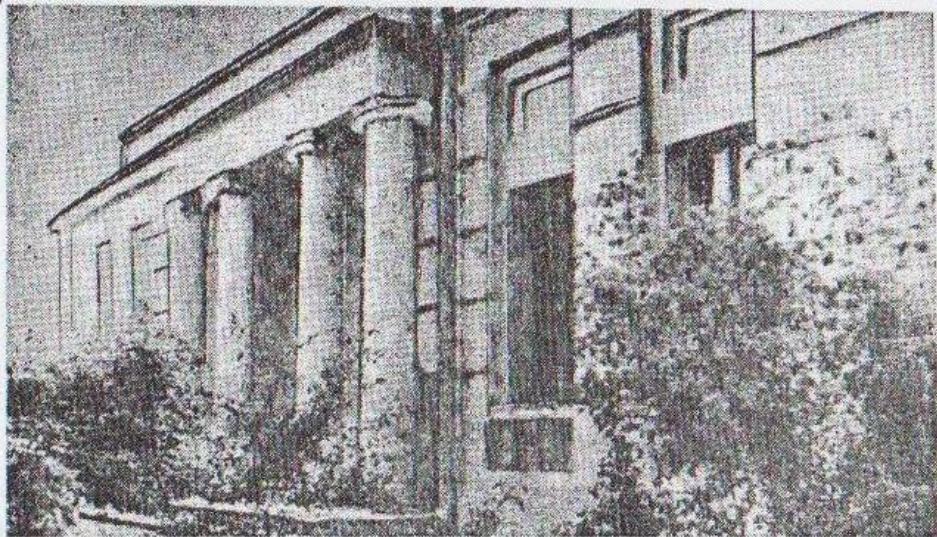
Se încheie astfel cu șiruință un important și zbuciumat capitol din luptele românilor pentru Unire, la care mitropolitul Sofronie Miclescu a participat activ, tenace, pilduitor.

În acel 5 ianuarie din anul mîntuirii 1859, sunetul clopotelor tuturor bisericilor din Iași au umplut văzduhul. Ecourile au străbătut ținuturile Moldovei, au trecut Milcovul¹⁴, Carpații. În ochii Europei și ai lumii s-a făcut dovada că Unirea este singura rațiune de existență a românilor, cum avea să confirme și momentul următor, 24 ianuarie 1859.

din «Analele Academiei Române», Seria II, Tom. XXXIV, Memoriile Secțiunii istorice, București, 1912, p. 97, 99—101 și N. Gane, *Din timpurile «Unitii»*, în volumul *Mărturii despre Unire*, București, 1959, p. 392—393.

14. L. Boicu, *Iași, 5 ianuarie 1859, Dorința cea mai generală*, în «Magazin istoric», XVIII (1984), 1, p. 14, și 30. După marele act al Unirii de la 24 ianuarie de la București, Adunarea electivă a Moldovei s-a întrunit sub președinția mitropolitului Sofronie în ziua de 28 ianuarie, cind s-a discutat și aprobat Răspunsul la Mesajul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, primit în ședința Adunării din 26 ianuarie, prin care se aducea la cunoștință că Adunarea electivă din Muntenia soră a ales, și Alexandru Ioan Cuza a primit și frinele guvernului din București. În răspunsul de la 28 ianuarie de la Iași, se punea în lumină faptul că «s-a făcut un mare și puternic pas înainte întru realizarea eternei dorințe a neamului nostru: *Unirea Principatelor* (...), chiar în ziua de 5 ianuarie 1859, Adunarea electivă din Iași reînnoind dorințele Adunării Ad-hoc, rostite cu atită unanimitate în zilele memorabile de la 7 și 9 octombrie 1857 (...), a arătat într-un chip manifest ce idee personifică în Înălțimea Voastră (...). Adunarea electivă din București, dind tot Înălțimii Voastre unanimitatea sufragiilor sale și aşa proclamindu-Vă de Domn al Principatelor Unite, a arătat lumii că Valahia, întocmai ca și Moldova, vede în Înălțimea Voastră bărbatul chemat de Providență pentru a întemeia în faptă și deplin Unirea ambelor țări într-un singur stat: *Statul României*». Tot în această ședință, s-a hotărât trimiterea unei adrese către Adunarea din Valahia, în care se spune că la 24 ianuarie 1859 s-a indeplinit hotărîrea Adunării Ad-hoc de la București din 1857: «*Patria și naționalitatea sănătatea în inima fiecărui român. Unirea a devenit credința noastră* (subl. n. † N.V.). De acum fie soarta căt de contrară, Unirea este făcută pentru noi!» (*Unirea, 24 ianuarie 1859. Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Unire*, București, 1909, p. 124—126 și 133).

Casa Kogălniceanu din Iași

CONCLUZII

Chipul distinsului ierarh Sofronie Miclescu, mitropolitul Moldovei, plin de blîndețe, înțelept și pașnic, s-a oglindit în istorie, în inima contemporanilor și a posterității, în paginile de cronici ale Unirii de la 1859, ca un dîrz luptător în primele rînduri ale susținătorilor cauzei nobile a Unirii. S-a aflat permanent în mijlocul arhipăstoritilor, înfruntînd cu demnitate împrejurări și evenimente nefavorabile, fiind un slujitor pilditor al Sfintei noastre Biserici și al drepturilor sale¹, iubitor și zelos

1. Interesul său, dus pînă aproape de jertfelnicie pentru problemele obștești ale Bisericii, pentru prosperitatea sa în condițiile noi de viață de după 24 ianuarie 1859, a făcut să nu fie totdeauna suficient înțeles și sprijinit. El și-a arătat deschis punctul de vedere privind organizarea și buna administrare a mănăstirilor pă-

slujitor al aspirațiilor poporului și al patriei care în 1859 devine statul național român modern, la edificarea căruia și-au adus contribuția activă și preoții, clerul ortodox în fruntea căruia s-a aflat înaltul ierarh Sofronie Miclescu.

Cronicile vremii inserau că mitropolitul Sofronie al Moldovei a fost, «*bărbat mare, caracterizat printr-o rară pietate și care a purtat cîrma arhipăstoricească cu dignitate, cu iubire de Patrie și fără abatere de la spiritul religiunii lui Hristos, lăsînd un nume rîvnit de toți urmașii săi și neuitat între români, mai cu seamă în timpul convocării Divanurilor*

mintene. În vara anului 1859, guvernul din Moldova, «pe motiv de proastă chivernisire (...), a dispus luarea a o parte din bunurile mănăstirilor pămîntene» — ca: Neamțu—Secu, Agapia, Văratec, Voroma. În 1860 se desfînteaază așezămintele silsilare de la Doljești, Zagavia. «Cum era de așteptat, astfel de măsuri au stîrnit protestul vehement al Mitropolitului Sofronie Miclescu» (Pr. prof. N. I. Șerbănescu, *Biserica Ortodoxă Română în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, în «Glasul Bisericii», XL (1981), nr. 1—2, p. 157—158). Secularizarea averilor mănăstirilor inchinate pentru care a luptat și mitropolitul Sofronie în preajma Adunărilor Ad-hoc se va face abia în anul 1863. Rinduielile care se introduceau în legătură cu așezămintele pămîntene din Moldova în anii 1859—1860, încercarea unor reforme care nu țineau seamă și de o anumită tradiție cum și de părerile și de socotința oamenilor Bisericii, au făcut ca la 8 noiembrie 1860 mitropolitul Sofronie Miclescu să-și inceteze activitatea sa obștească arhipăstorească (N. Dobrescu, *Studii de Istoria Bisericii Române contemporane, I, Istoria Bisericii din România (1850—1895)*, București, 1905, p. 97 și Ierom. D. I. Udișteanu, *Ogor înfelenit*, Cernica, 1936, p. 93—94). În epocă, I. Heliade Rădulescu, făcînd comparație cu pozițiile și atitudinile obștești ale ierarhilor din Apus și de la noi, trăgea concluzia că arhipăstorii noștri au nevoie mai mult de a fi susținuți decât a avea o altfel de atitudine față de ei (vezi: *Biblicile*, Paris, 1858, p. III). Nicolae Iorga arăta că în vremea reformelor hotărîtoare făcute la noi de Cuza Vodă, datorită unor sfătuiri nu totdeauna potrivite, a fost îndepărtat din mijlocul arhipăstorîilor săi, zelosul mitropolit Sofronie Miclescu, spre sfîrșitul anului 1860 (vezi: Șt. Berechet, *Dovezi noi asupra secularizării averilor mănăstirești*, în «BOR», XLI (1923), nr. 12, p. 1041). Datorită unor hotărîri pripite, asupra căror legal s-a revenit la începutul anului 1861, bătrînul mitropolit Sofronie Miclescu, în ziua de Sfintii Arhangheli 1860, pe cînd se găsea în catedrala mitropolitană «Sf. Gheorghe» din Iași, a fost luat în vremea Sfintei Liturghii «cu tirănească neomenie, fără să-l mai lase să-și mai pună ceva la cale» și urcat «într-o trăsură înconjurat de jandarmi cu săbiile scoase l-au dus în surgiun la sfânta mănăstire Slătina» (Duhovnicul Andronic, *Istorie pentru slinetele Mănăstiri Neamțu și Secu*, ms. rom. nr. 160 din Biblioteca Mănăstirii Neamțu, f. 42r. Vezi și Manuscrisul rom. nr. 5695 de la BAR-București, p. 337 și 354 sq.). În același timp, arhierul Vladimir Suhopan, numit în 1857 de caimacamul Vogoride egumen la Socola și refuzat

Ad-hoc, unde el a fost cel mai călduros conlucrător la Unirea politică a Principatelor, lăsând în suvenirea tuturor remarcabilele cuvinte ce în

de mitropolitul Sofronie pentru a apăra pozițiile luptei pentru Unire, dirija la Mănăstirea Neamțu înlocuirea starețului Gherasim cu un alt stareț, acum hirotonit de Suhopan, pe nume Timotei Popovici și exilarea fostului stareț la 14 noiembrie în mănăstirea Coșula-Botoșani. De la Slatina lui Alexandru Lăpușneanu, mitropolitul Sofronie Miclescu mărturisea la începutul anului 1861: «...cred că ai auzit de ridicarea mea în jumătate de ceas, de ducerea mea cu jandarmi între puști și săbii, de închiderea mea în grozavele ziduri ale mănăstirii Slatina, sub grea pază de jandarmi, întrucât nici de zidurile și nici de porțile mănăstirii nu se poate apropiă nimenea, fiind tratat ca un tilhar din cei mai făcători de rele? Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Că certindu-mă m-a certat, iară morții nu m-a dat!» (Scrisoare către ierom. Teofan Cristea, în *Istoria Mănăstirii Neamțu*, vol. V, prelucrare de arhiecul Narcis Crețulescu după Duhovnicul Andronic, ms. rom. nr. 164, p. 15—16, Biblioteca Mănăstirii Neamțu și «*Sinodicul Sfintei Mănăstiri Neamțu din anul 1873*», ms. rom. nr. 195, f. 27, Biblioteca Mănăstirii Neamțu). În urma decretului de suspendare a mitropolitului Sofronie, decret care purta data de 7 noiembrie 1860, s-a început instituirea unui complet de judecată, compus din 12 arhierei. Ca dată pentru începerea judecății se stabilise ziua de 15 februarie 1861. Între timp însă lucrurile au luat o altă direcție. La 7 decembrie 1860, «ministrul primar» Mihail Kogălniceanu a prezentat «cazul» mitropolitului Sofronie în fața Adunării elective a Moldovei, unde s-a incuviințat ca o comisie compusă din cinci membri să alcătuiască un raport. În ziua de 17 ianuarie 1861, Lascăr Catargiu a citit acest raport în ședința Adunării; se aduceau «acuzații foarte grave» guvernului care suspendase pe mitropolitul Sofronie Miclescu. Din comisia care a studiat «cazul» și a alcătuit raportul făceau parte: R. Rosetti, D. Cornea, L. Catarigu, G. Cuciureanu și C. Catargiu (vezi: «Suplimentul extraordinar al Monitorului Oficial al Moldovei», Sesiunea 1860—1861, procesul verbal din 9 dec., p. 22 și procesul verbal din 20 ianuarie, p. 140). Guvernul care decisese exilarea mitropolitului Sofronie și-a dat demisia. A doua zi, 18 ianuarie 1861, bâtrinul și mult încercatul mitropolit Sofronie Miclescu a făcut *paresis*, din postul ce încă ocupa (detaliile cu privire la suspendare, pregătirile de judecare, dovedirea nevinovăției, căderea guvernului ce l-a exilat și reintegrarea Mitropolitului Sofronie, în studiu: Pr. prof. N. I. Șerbănescu, *150 de ani de la naștere lui Alexandru Ioan Cuza*, în «BOR», LXXXVIII (1970), nr. 3—4, p. 357—358). În acel ianuarie înghețat, mitropolitul Sofronie scria din mănăstirea Slatina către domnitorul Alexandru Ioan Cuza: «Prea Înălțate Doamne, din locuința mănăstirii Slatina, unde mă aflu petrecind, bolnav și necăjlt; socotind că sfîrșitul vieții mele cei amărite se apropiu, scurgindu-se sănătatea mea din zi în zi; și cugetind în singurateca mea locuință, cu durere vin, Prea Înălțate Doamne, a Vă rugă ca să binevoiți a incuviința retragerea mea din scaunul Mitropoliei Moldovei; și luând în considerație neobosittele mele slujbe, ce în curs de 35 ani am făcut Statului; în care timp, puteți singur mărturisi, că nu am refuzat concursul meu la toate lucrările privitoare către nație; Vă mai rog, Prea Înălțate Doamne, ca

entuziasmul său pentru prosperitatea Patriei a zis: «Unde-i turma-i și păstorul»².

În duhul Sfintei Evanghelii, al învățăturii Sfinților Părinți și al milenarei noastre tradiții românești, mitropolitul Sofronie Miclescu avea într-un grad foarte înalt conștiința responsabilității sale în fața și în mijlocul păstoritelor.

În momente cruciale pentru patrie, Înaltul ierarh al Moldovei a urmat pilda «Mai-marelui păstorilor», care și-a pus sufletul și viața Sa pentru binele celor pe care îi călăuzea. Astfel avea mereu călăuză pașilor săi precepele Domnului Iisus Hristos :

«Eu sănătatea cel bun. Păstorul cel bun își pune viața pentru oile Sale... Eu sănătatea cel bun și cunosc pe ale Mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine... Păstorul cel bun... merge înaintea lor, și oile merg după el, căci cunosc glasul lui» (Ioan 10, 4).

Această înaltă învățătură a pastoralei creștine a călăuzit fără conținere activitatea mitropolitului Sofronie în preajma Unirii din 1859, după cum însuși a mărturisit prin cuvinte, după cum faptele sale au adeverit cu prisosintă.

Am arătat și în alte pagini că pietatea și înțelepciunea mitropolitului Sofronie al Moldovei «au fost un exemplu viu confrăților săi». A avut o arhipăstorire de adevărat părinte. «Pietatea și credința sa erau

să-mi fie învoită locuința mea în Capitalie (Iași), unde, din pricina boalei mele cronice de care sufăr, săn silit să fi lăngă doctorul în care am toată increderea și căuta, ca unul ce-mi cunoaște toată boala mea; și cu toată smerenia săn al Înălțimei Voastre către Dumnezeu rugător, Sofronie Mitropolitul Moldovei. 18 ianuarie 1861, minăstirea Slatina («Monitorul Oficial al Moldovei», nr. 87, 1861). Cuza Vodă a primit demisia în 19 ianuarie și a recomandat-o Consiliului de Miniștri, condus acum de Anastasie Panu, care la rindul său a propus «să se încurajeze retragerea Prea Sfintiei Sale din funcțiunea de Mitropolit» și ca «orice proces sau urmărire din partea guvernului contra Prea Sfintiei Sale să se curme». În aceeași zi — 19 ianuarie — domnitorul Alexandru Ioan Cuza a aprobat «propunerea» și, în același timp, a îngăduit ca «în retragerea sa în viața privată» Înaltul ierarh Sofronie «să conserve titlul de Mitropolit, putind să rezida oriunde ar voi» (Pr. prof. N. I. Șerbănescu, *studiu cit.*, p. 358).

2. *Bibliogralia Prea Slinșitului Arhiereu Marchian Folesco, episcop Ierapoleos, fondatorul Școalei «Marchian» din orașul Botoșani (...), de Comisiunea priveghetoare asupra executării lucrului zidirii școalei după plan și deviz, Botoșani, 1869*, p. 12.

exemplare»³. În epoca Unirii însă, în fruntea clerului care s-a declarat de la început în favoarea Unirii Principatelor, «Mitropolitul care s-a ținut pînă acum departe de politică, a manifestat în chipul cel mai înalt simpatiile sale pentru vederile naționale. Unirea devine în gîndirea sa și o mai bună independentă a Bisericii Române față de unele centre de influență externă»⁴.

Unul dintre cei mai informați și buni cunoscători ai atmosferei din Iași și din toată Moldova din preajma Unirii și din ianuarie 1859, Victor Place, consulul Franței, observa că :

*«Mitropolitul a ascultat de importanța datoriei sale și de sfîrșenia misiunii sale. El a simțit că dacă boierii, corporațiile, țărani putuseră să se lase strivîți, era datoria șefului Bisericii să ridice glasul, pentru că însăși înalta sa demnitate nu era respectată. El a simțit că atunci cînd un guvern în nebunie îndrăznește să se joace cu atîta curaj cu voînțele marilor Puteri, lui, ca președinte desemnat al Divanului și ca răspunzător în această calitate de sinceritate și libertatea deciziilor care se pre-gătesc, îi revine sarcina de a nu lăsa să se îndeplinească fără protest (...). El a luat deci cuvîntul (...) cu o forță, o măsură și o luciditate demne de un șef de Biserică. În vocea lui este strigătul unui întreg popor opri-mat și ultragiat, în ciuda garanțiilor pe care Europa întreagă îl le-a dat și acest strigăt este cu atît mai mișcător cu cît este scos de un ierarh pe care îl copleșește vîrsta, dar pe care pericolul poporului său îl-a reîn-suțeșit...»*⁵ (subl. n. † N. V.).

Acest portret este cel mai luminos, după meritele sale, și este cel mai real ce poate fi conturat marelui luptător pentru Unirea Principate-

3. Ciaslovul, tipărit la Mănăstirea Neamțu, 1874, f. 356 și N. A. Bogdan orașul Iași, 1913, p. 248. Ciaslovul, tipărit cu blagoslovenia mitropolitului Calinic Mi-clescu, menționează : «La 1856, dorințele poporului român, între care punctul de căpitanie era Unirea, au fost în cel mai viu și mai puternic apărător. În acest timp avu a se lupta nu numai cu guvernul provizor; dar și cu streinii care căuta a opriまと dorințele românilor. Pentru aceasta el fu amenințat cu detronarea din scaunul mitropolitan, însă această amenințare nu făcut alt, decit a-l întări mai mult în convingerile sale naționale. Adunarea națională din 1857, pentru lupta cu care s-a luptat acest părinte al Bisericii, în apărarea drepturilor Bisericii și a autonomiei naționale, i-a adresat în unanimitate mulțumirile cuviincioase».
4. Din Corespondență trimisă din Iași în 1857 și publicată în «The Daily News», în Acte și Documente, IV, p. 885.
5. Depeșa lui V. Place către contele Walewski, din 26 mai/7 iunie 1857, în Acte și Documente, IV, p. 749—750.

lor Române în anul 1859. Pînă acum, cînd aniversăm împlinirea a 125 de ani de la Unirea din 1859, nu i s-a consacrat un număr de pagini cuvenite pentru a se pune în lumină inestimabilă sa contribuție pe care, cu smerenie dar și cu hotărîre, cu demnitate și cu eroism a adus-o la pre-gătirea Unirii noastre de la jumătatea secolului al XIX-lea, temelia pentru actul desăvîrșirii, Marii Uniri din 1918.

La 18 mai 1861 și-a dat obștescul sfîrșit⁶, în una din marile noastre cetăți ale Unirii care este Iașul moșdav, alături de București și de Alba Iulia. A trecut la cele veșnice cu sufletul împăcat, cu conștiința datoriei împlinite în slujirea Bisericii și a patriei, pentru cauza Unirii. A slujit această nobilă cauză în chip neclintit, după cuviință, cu nestrămutată voință și energie chiar cînd a fost în joc demnitatea sa eclesiastică, cea socială și cea umană.

6. Inapoindu-se la Iași din nedreptul surghiun de la Slatina, «a petrecut» ultimele zile de viață în străvechea Capitală a Moldovei — Iași, unde s-a luptat cu drzenie și a apărat cu demnitate sfînta cauză a Unirii, unde a biruit și a cucerit Unirea, împreună cu poporul român dreptcredincios. Revenit aşadar la Iași, după zilele aspre ale lui ianuarie 1861, «neincetat a bolit după surghiunirea cea tiranică», într-o casă pe care o cumpărase împreună cu nepotul său, arhierul Calinic Miclescu, la scurt timp locotenent și apoi urmaș în vrednicia arhierească unchiului său, în scaunul de mitropolit al Moldovei, și mai apoi mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Române. Casa aceasta a fost mai tîrziu cumpărată de la Calinic Miclescu de Petre Poni, iar de la acesta de Titu Maiorescu. În această casă mitropolitul Sofronie și-a dat obștescul sfîrșit la 18 mai 1861. A fost prohodit cu toată cuviință în biserică catedrală «Sf. Gheorghe» de la Mitropolie și înmormînat la Mănăstirea Neamțu, după dorința ce-si exprimase. A fost depus aici în exonartexul bisericii mari — Catedrala zidită de Ștefan cel Mare —, în ziua de Sfinții Impărați Constantin și Elena. Pentru cuvenitele pomeniri ale sufletului său a lăsat mănăstirii suma de două mii galbeni. La împlinirea a șapte ani s-a oficiat o slujbă întreit arhierească pentru dezgroparea osemintelor. În fruntea soborului de slujitori se găseau cei ce i-au fost apropiati în timpul vieții: mitropolitul Calinic Miclescu, arhierul Filaret Scriban și Isaia Dioclias — locotenent de episcop la Roman (*Opisul General, 1859—1935*, din Arhiva Mănăstirii Neamțu, nr. 230 din 25 oct. 1873; *Cartea de Aur a Mănăstirii Agapia Începută în anul 1863*, Ms. nr. 2, p. 3, la Mănăstirea Agapia; Arhierul Filaret Scriban, *Istoria bisericească a românilor pe scurt*, Iași, 1871, p. 176—177; Episcopul Melchisedec, *Cronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, partea a doua, București, 1875, p. 163 și Arhierul Narcis Crețulescu, *Din inscripțiile Mănăstirii Neamțu*, în revista «Arhiva» (din Iași), XX (1909), nr. 7—8, p. 334). După obiceiul străvechi de la Neamțu, după slujire, osemintele au fost aşezate în gropniță de la Bogoslovu — cimitirul Mănăstirii (*Inscripțiile Sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu*, adunate de starețul Narcis Crețulescu la 1905, în «Arhiva» cit., p. 379).

Chiar în epocă s-a afirmat, pe bază de fapte, că au fost mai multe momente cînd Înaltul Ierarh «a condus aripa unionistă din Moldova»⁷, în perioada premergătoare crucialului ianuarie 1859.

Deputatul Alecu Cuza, viitorul domnitor al Principatelor Unite, pornind de la activitatea pentru Unire a mitropolitului Sofronie care polariza voința și hotărîrea clerului din Moldova, arăta că slujitorii Bisericii noastre «au fost totdeauna, în toate momentele cele mari ale nației noastre, în fruntea noastră»⁸.

Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri și alții fruntași unioniști, aflați atunci în miezul fierbințe al evenimentelor, au dat o apreciere deosebită activității mitropolitului Sofronie în sprijinul înfăptuirii Unirii de la 1859.

Era apreciat după prisosința meritelor sale faptul că Înaltul Ierarh moldovean dădea din nou viață, în chip pilditor, îndelungatei tradiții românești ortodoxe, exprimată prin rolul Arhipăstorului în mijlocul obștii de-a lungul istoriei, încă din vremea Mușatinilor și a Basarabilor. Linia sa de viață și slujire rămîne o linie de conduită obștească și patriotică a fiecărui ierarh, a fiecărui păstor rînduit a sluji Biserica Ortodoxă Română și cauza suveranității patriei.

Arătam că s-a recunoscut chiar în epocă «însemnatatea serviciilor» aduse de mitropolitul Sofronie Miclescu al Moldovei «cauzei naționale, recunoaștere făcută public», de exemplu de deputatul M. Costachi⁹. «Mitropolitul Sofronie Miclescu are meritul de a fi pus umăr puternic în luptele politice, fiind de partea partidei naționale și luptînd pentru reușita aspirațiilor ei»¹⁰.

Mitropolia Moldovei menționează în toate prilejurile oportune faptul că în vederea Unirii din 1859 «mai în toate comitetele unioniste erau și slujitori ai Bisericii. Aceștia au semnat adeziuni la programul unioniștilor, au semnat proteste împotriva antiunioniștilor care foloseau metode necinstitite, au rostit cuvintări, predici, dezvoltînd ideile și sentimentele

7. Gödel Lannoy către Buol (în *Documente privind Unirea Principatelor*, vol. II, *Rapoartele Consulatului Austriei din Iași (1856—1859)*, București, 1959, p. 427).

8. Procesul verbal nr. 3 al ședinței Adunării elective din 2 ianuarie 1859 (Dim. A. Sturdza și J. J. Skupiewski, *Acte și Documente relative la Istoria Renașterii României*, vol. VIII (1858—1859), București, 1900, p. 232—233).

9. Același Proces verbal, *ibidem*, p. 235.

10. N. Dobrescu, *op. cit.*, p. 36.

9. Unde-i turma acolo-i și păstorul

unioniste ale poporului. Ei au lucrat în sate și orașe pentru realizarea acestui mareș vis al neamului românesc. *Exemplu viu de patriotism înflăcărat a fost însuși Întiistătorul Bisericii Ortodoxe a Moldovei, mitropolitul Sofronie Miclescu*¹¹ (subl. n. † N. V.).

Mitropolitul Sofronie al Moldovei a știut să împlinească cu prisosință celebrul dictum latin : *Qualis rex talis grex!* Contribuția sa obștească și patriotică răspunde unor cerințe acute ale timpului său ; este și rămîne rodnică, pilduitoare și pentru noi cei de astăzi, este și rămîne astfel pentru ierarhii și pentru toți slujitorii Bisericii Ortodoxe Române.

---

11. Redacția revistei «Mitropolia Moldovei și Sucevei», LII (1966), nr. 1—2, p. 4.

